

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över betänkandet **Straffskalorna för allvarliga brott (SOU 2014:18)**

Sammanfattning

Jag anser att förslagen i betänkandet är väl genomtänkta och genomarbetade och lämpar sig väl att läggas till grund för lagstiftning. Med hänsyn till den relativt korta tid som förflutit sedan 2010 års straffmättningsreform trädde i kraft finns det dock skäl att avvakta ytterligare någon tid med att ta ställning till frågan om att skärpa straffskalorna för de allvarliga våldsbrotten och istället noga följa rättsutvecklingen. Utredningens förslag bör därför inte, med nedan angivna undantag, leda till några lagändringar i dagsläget.

Utredarens förslag att upphäva bestämmelsen om barnadråp i 3 kap. 3 § brottsbalken och ersätta den med en särskild bestämmelse om dråp under förmildrande omständigheter tillstyrks. För att kontinuiteten mellan straffskalorna för uppsåtligt dödande inte ska brytas bör emellertid straffmaximum bestämmas till fängelse sex år.

Förslaget att undanta brottet grov utpressning från tillämpningsområdet för bestämmelsen om åtalsbegränsningsregeln i 9 kap. 12 § brottsbalken tillstyrks.

Förslaget till ändringar i lagen om (1982:316) med förbud mot könsstypning av kvinnor tillstyrks. Straffminimum för de grova könsstypningsbrotten bör dock bestämmas till fängelse fyra år. Detta för att det ska råda ekvivalens mellan de grova könsstypningsbrotten och brottet synnerlig grov misshandel.

Bakgrund

Den 1 juli 2010 trädde ett antal lagändringar i kraft i syfte att höja straffen för allvarliga våldsbrott, öka spännvidden i straffvärdebedömningarna samt skärpa straffen vid återfall i brott (2010 års straffmättningsreform).

Våren 2012 gav regeringen Brottsförebyggandet rådet (Brå) i uppdrag att utvärdera vilket genomslag 2010 års straffmättningsreform haft. Uppdraget redovisades av Brå i mars 2014 (Rapport 2014:6). Av Brås rapport framgår att straffmättningsreformen till viss del har fått önskvärd effekt då det går att skönja en

tydlig skärpning av straffen för de allvarligaste våldsbrotten och en större spännvidd i strafflängden för misshandel. Också av Högsta Domstolens praxis går att utläsa att straffmättningsreformen fått genomslag i rättstillämpningen.

Behovet av förändring

Jag anser att det ännu är alltför tidigt att utvärdera effekten av 2010 års straffmättningsreform. Det kan ta tid innan ny praxis etablerats efter en lagändring och ändringen därigenom får fullt genomslag. Den tid som förflutit sedan straffmättningsreformen trädde ikraft är relativt kort.

Som framgått av ovan visar Brås rapport att straffmättningsreformen fått genomslag bl.a. avseende misshandelsbrotten, både vad avser ökade strafflängder och större spännvidd i strafflängderna. Reformen har också beaktats i rättspraxis i det avseendet att en del gärningar som tidigare rubricerades som misshandel av normalgraden nu rubriceras som grov misshandel (se bl.a. NJA 2013 s. 1155). Det går inte att utesluta att det genomslag som reformen fått såvitt avser misshandelsbrotten, kan leda till att reformen i framtiden även får genomslag avseende brottstyper där ett sådant genomslag ännu inte har kunnat påvisas. I denna riktning torde resultatet av Brås intervjuer med domare och åklagare peka, då flertalet av de intervjuade menar att reformen beaktas i rättspraxis och effekten av de aktuella förändringarna kan bli tydligare på längre sikt. Det kan därför inte uteslutas att straffmättningsreformen efter hand kommer att få ett allt större genomslag i rättstillämpningen. Några långtgående slutsatser om reformens genomslag kan därmed inte dras i dagsläget.

Förslaget om höjda minimistraff riskerar vidare, om det genomförs, att leda till att straffmätningen återigen koncentreras till den nedersta delen av straffskalan vilket skulle strida mot intentionerna bakom 2010 års straffmättningsreform.

Det finns därför skäl att i stället under ytterligare någon tid noga följa rättsutvecklingen. I annat fall kan man riskera att göra onödiga ändringar och skapa osäkerhet i rättstillämpningen under ytterligare en period. Utredningens förslag bör därför inte, med några få undantag, leda till några lagändringar i dagsläget.

Eftersom jag har denna inställning avstår jag från att kommentera lagförslaget i detalj utan nöjer mig med att endast kommentera de delar av förslaget som jag helt eller delvis tillstyrker. Jag vill framhålla att jag anser att förslaget som helhet är bra och att det lämpar sig väl att läggas till grund för lagstiftning.

Dråp under förmildrande omständigheter

Jag delar utredarens uppfattning att bestämmelsen om barnadråp bör ersättas av en mer generell bestämmelse som tar sikte på samtliga fall av dråp som begåtts under starkt förmildrande omständigheter.

Jag delar även utredarens uppfattning att straffskalan för det nya brottet bör bestämmas så att det, på samma sätt som barnadråpsbestämmelsen, har ett

straffmaximum som motsvarar minimistraflet för dråp. Minimistraflet för dråp är idag fängelse sex år. Om förslaget att höja straffminimum för dråp till fängelse åtta år inte leder till lagstiftning, bör straffmaximum för dråp under förmildrande omständigheter bestämmas till fängelse sex år. Detta för att kontinuiteten mellan straffskalorna för uppsåtligt dödande inte ska brytas.

Undantag från åtalsbegränsningsregel vid grov utpressning

Jag delar utredarens förslag att brottet grov utpressning, i likhet med brottet grovt bedrägeri, bör undantas från tillämpningsområdet för bestämmelsen om åtalsbegränsning i 9 kap. 12 § brottsbalken. Då brottet grov utpressning har ett högre abstrakt straffvärde än brottet grovt bedrägeri bör samma undantag gälla för bägge brotten.

Lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor

Jag delar utredarens bedömning att straffskalorna för könsstympningsbrotten i olika grader bör ändras för att spegla brottslighetens allvar och för att förhindra en rättstillämpning som innebär att en gärning blir mildare bedömd för att den rubriceras som könsstympning istället för det misshandelsbrott som gärningen innefattar. Jag delar också utredarens bedömning att kvalifikationsgrunderna för grovt könsstympningsbrott bör justeras så att könsstympningsbrott är att bedömas som grova även i de fall som det medfört en särskilt omfattande skada.

I likhet med utredaren anser jag att ledning vid förändring av straffskalorna för könsstympningsbrotten bör hämtas från straffskalorna för både misshandelsbrotten och våldtäktsbrotten samt att det grova könsstympningsbrottet är jämförbart med synnerligen grov misshandel och bör ha en straffskala i paritet med den brottstypen. Minimistraflet för synnerligen grov misshandel är idag fängelse fyra år. Om förslaget att höja straffminimum för synnerlig grov misshandel inte leder till lagstiftning, bör straffminimum för de grova könsstympningsbrotten bestämmas till fängelse fyra år. Detta för att det ska råda ekvivalens mellan de grova könsstympningsbrotten och brottet synnerlig grov misshandel.

Språkliga justeringar

Förslaget innebär också språkliga moderniseringar som i sig är önskvärda.

I detta ärende har vice riksåklagaren Kerstin Skarp beslutat. Extra åklagaren Marie Sobilius har varit föredragande. I ärendets handläggning har även överåklagaren Marianne Ny deltagit.

Kerstin Skarp

Marie Sobilius